

Αρείου Πάγου: 699/1995 Τμ. Β'

Πηγή: Δ.Ε.Ε. 3/96, σ.299, Ε.Ε.Δ. 55/96, σ.830, Δ.Ε.Ν. 52/96, σ. 239

Περίληψη: Εργατικό ατύχημα - Αδικοπραξία - Θάνατος Μισθωτού. Σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος που έχει ως αποτέλεσμα τη θανάτωση προσώπου, το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει, κατά την κρίση του, εύλογη χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης στην οικογένεια του θύματος, ανεξαρτήτως λοιπών αξιώσεων.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την εν λόγω αξίωση αποτελεί η αδικοπραξία του εργοδότη ή των υπ' αυτού προστηθέντων προσώπων, που θα πρέπει να συνετέλεσε στην επέλευση του εργατικού ατυχήματος.

Η εν λόγω αδικοπραξία μπορεί επίσης να στοιχειοθετηθεί κι όταν ακόμη δεν υπάρχει η ειδική αμέλεια που προβλέπουν οι σχετικές διατάξεις του Ν. 551/1915, η οποία θεμελιώνει την από τους κανόνες του κοινού αστικού δικαίου αξίωση αποζημίωσης, οπότε στην περίπτωση αυτή η αξίωση για τη χρηματική ικανοποίηση μπορεί να συρρέει με την περιορισμένη αποζημίωση που προβλέπει ο νόμος αυτός.

Πότε υπάρχει ο αναιρετικός λόγος εσφαλμένης ερμηνείας λόγω παραβίασης των διδαγμάτων κοινής πείρας.

Απόφαση Δικαστηρίου

Πρόεδρος: Ν. ΚΑΒΑΛΛΙΕΡΟΣ

Εισηγητής: Ι. ΤΕΤΟΚΑΣ

Δικηγόροι: Α. Αναγνωστάκης, Σ. Μανιαδάκης

Επειδή κατά το άρθρο 559 παρ. 1 εδ. β' ΚΠολΔ η παράβαση των διδαγμάτων της κοινής πείρας αποτελεί λόγο αναιρέσεως μόνο αν τα διδάγματα αυτά αφορούν την ερμηνεία κανόνων δικαίου ή την υπαγωγή σε αυτούς πραγματικών γεγονότων. Από τη διάταξη αυτή, σε συνδυασμό με εκείνες των άρθρων 118 αριθ. 4, 566 παρ.1 και 577 παρ. 2 ΚΠολΔ, προκύπτει ότι για να είναι ορισμένος και κατά συνέπεια παραδεκτός ο λόγος αναιρέσεως, περί εσφαλμένης συνεπεία παραβιάσεως των διδαγμάτων της κοινής πείρας ερμηνείας του κανόνα δικαίου τον οποίο εφάρμοσε το δικαστήριο της ουσίας ή

της υπαγωγής σε αυτόν πραγματικών γεγονότων, πρέπει στο αναιρετήριο να εκτίθενται: α) ο κανόνας ουσιαστικού δικαίου τον οποίο το δικαστήριο εφάρμοσε, β) η έννοια που προσέδωκε στον κανόνα αυτό το ίδιο δικαστήριο την οποία ο αναιρεσείων θεωρεί εσφαλμένη, γ) την κατά τη γνώμη του ορθή έννοια, που προκύπτει από τα διδάγματα της κοινής πείρας τα οποία είτε πλημμελώς χρησιμοποίησε ή παρέλειψε να χρησιμοποιήσει το δικαστήριο και δ) τα διδάγματα αυτά, τα οποία παραβίασε. Διαφορετικά ο λόγος είναι αόριστος και απορριπτός ως απαράδεκτος. Στην προκειμένη περίπτωση η αναιρεσείουσα αποδίδει στην προσβαλλόμενη απόφαση παραβίαση των διδασμάτων της κοινής πείρας χωρίς να αναφέρει ούτε τον κανόνα ουσιαστικού δικαίου, στον οποίο αυτά αφορούν, ούτε άλλο από τα ως άνω στοιχεία. Συνεπώς οι σχετικές αιτιάσεις που περιέχονται στους λόγους αναιρέσεως του κυρίου δικογράφου της αιτήσεως είναι αόριστες και πρέπει να απορριφθούν ως απαράδεκτες.

Επειδή κατά την έννοια του άρθρου 559 παρ. 8 ΚΠολΔ ως "πράγματα" των οποίων η μη λήψη από το δικαστήριο της ουσίας υπ' όψη συνεπάγεται την αναίρεση της αποφάσεώς του, θεωρούνται οι αυτοτελείς πραγματικοί ισχυρισμοί των διαδίκων, οι θεμελιωτικοί της αγωγής, ή ανταγωγής, ενστάσεως ή αντενστάσεως και όχι περιστατικά τα οποία αποτελούν απλώς αιτιολογημένη άρνηση της βάσεως της αγωγής ή απλά επιχειρήματα ή συμπεράσματα των διαδίκων ή του δικαστηρίου, τα οποία συνάγονται από την εκτίμηση των αποδείξεων. Συνεπώς οι αιτιάσεις του αναιρετηρίου, με τις οποίες αποδίδεται στην προσβαλλόμενη απόφαση ή μη λήψη από το Εφετείο υπόψη - "πραγματικών περιστατικών...", τα οποία όμως αποτελούν αρνητικούς της αγωγής ισχυρισμούς (ελλείψεως υπαιτιότητας του δεύτερου αναιρεσείοντος), δεν θεμελιώνουν τον ως άνω λόγο αναιρέσεως και πρέπει να απορριφθούν ως απαράδεκτες. Ειδικώς δε η αιτίαση, ότι το Εφετείο "παρέλειψε να λάβει υπόψη αποδείξεις ουσιώδεις", τις οποίες επικαλέστηκε η αναιρεσείουσα, ήτοι αποδεικτικά μέσα τα οποία είχε επικαλεσθεί (ΚΠολΔ 559 παρ. 11γ) είναι απορριπτέα επίσης ως απαράδεκτη, λόγω αοριστίας, αφού, εκτός άλλων, δεν αναφέρονται ποίες ήσαν οι ουσιώδεις αυτές αποδείξεις, τις οποίες επικαλέστηκε η αναιρεσείουσα και δεν έλαβε υπόψη το δικαστήριο.

Επειδή από την προσβαλλομένη απόφαση προκύπτει ότι το Εφετείο κατέληξε στην κρίση του, για την ουσιαστική βασιμότητα της ένδικης αγωγής,

λαμβάνοντας υπόψη "τις καταθέσεις των ενόρκως στο ακροατήριο του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου εξετασθέντων μαρτύρων, που περιέχονται στα πρακτικά συνεδριάσεως τούτου, την 8604/1990 ένορκη κατάθεση μαρτύρων που λήφθηκε νόμιμα και όλα τα προσκομιζόμενα μετ' επικλήσεως έγγραφα". Από την εν λόγω βεβαίωση της αποφάσεως σε συνδυασμό και με το όλο περιεχόμενό της είναι αναμφίβολο ότι το Εφετείο έλαβε υπόψη και "τα αποδεικτικά στοιχεία (καταθέσεις μαρτύρων)", τα οποία επικαλέστηκε η αναιρεσείουσα. Συνεπώς η αντίθετη αιτίαση του αναιρετηρίου (ΚΠολΔ 559 παρ.11) πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη.

Επειδή η αοριστία του δικογράφου της αγωγής, αν και ερευνάται και λαμβάνεται υπόψη από το δικαστήριο της ουσίας αυτεπαγγέλτως, δεν αφορά τη δημοσία τάξη. Επομένως για να δημιουργηθεί λόγος αναιρέσεως από τη μη απόρριψη της αγωγής ως απαράδεκτης λόγω αοριστίας πρέπει ο σχετικός ισχυρισμός να έχει προταθεί στο δικαστήριο που εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση (άρθρ. 562 παρ. 2 ΚΠολΔ) και να αναφέρεται στο αναιρετήριο ότι έγινε αυτή η πρόταση, άλλως ο λόγος αναιρέσεως είναι αόριστος και απορριπτός ως απαράδεκτος. Με τον πρώτο πρόσθετο λόγο της αιτήσεως αποδίδεται στην προσβαλλόμενη απόφαση η εκ του άρθρου 559 παρ. 14 ΚΠολΔ πλημμέλεια, συνισταμένη στο ότι το Εφετείο δεν απέρριψε την αγωγή ως απαράδεκτη λόγω αοριστίας της, χωρίς όμως να αναφέρεται ότι τον περί αοριστίας ισχυρισμό η αναιρεσείουσα προέβαλε και στο Εφετείο. Συνεπώς ο λόγος αυτός είναι αόριστος και πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος.

Επειδή με τον δεύτερο πρόσθετο λόγο αποδίδεται στην προσβαλλόμενη απόφαση η εκ του άρθρου 559 παρ.11 εδ. β' πλημμέλεια, που συνίσταται στο ότι το Εφετείο έλαβε υπό την υπ' αριθμ. 4741/1991 βεβαίωσης του ΙΚΑ και την από 9.12.1988 κατάθεση ενώπιον της αρμόδιας προανακριτικής αρχής, χωρίς να έχει επικαλεσθεί και προσκομίσει κανένας από τους διαδίκους τα εν λόγω αποδεικτικά στοιχεία. Όμως από τις προσκομιζόμενες προτάσεις που κατατέθηκαν στο Εφετείο προκύπτει η επίκληση από τους αναιρεσιβλήτους των ως άνω αποδεικτικών στοιχείων. Συνεπώς ο προαναφερόμενος λόγος είναι απορριπτός ως αβάσιμος.

Επειδή, κατά το άρθρο 932 ΑΚ, σε περίπτωση αδικοπραξίας που έχει ως αποτέλεσμα τη θανάτωση προσώπου, ανεξάρτητα από την αποζημίωση για περιουσιακή ζημία το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογη, κατά την

κρίση του, χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης στην οικογένεια του θύματος. Η αξίωση αυτή δεν αποκλείεται και στην περίπτωση του εργατικού ατυχήματος από την ειδική ρύθμιση του Ν. 551/1915 γιατί δεν αποτελεί αποζημίωση για περιουσιακή ζημία (ΟΛΑΠ 444/1964), αρκεί στην επέλευση του εργατικού ατυχήματος να συνετέλεσε και αδικοπραξία του κυρίου της επιχειρήσεως ή των υπ' αυτού προστηθέντων προσώπων (ΑΚ 922), κατά την έννοια της διατάξεως του άρθρου 914 ΑΚ. Τέτοια αδικοπραξία μπορεί να υπάρχει και στην περίπτωση που δεν συντρέχει η ειδική αμέλεια του άρθρου 16 παρ. 1 του Ν. 551, η οποία θεμελιώνει την από τους κανόνες του κοινού αστικού δικαίου αξίωση αποζημιώσεως οπότε η αξίωση για τη χρηματική ικανοποίηση μπορεί να συρρέει με την περιορισμένη αποζημίωση του Ν. 551/1915 (αρθρ.3).

Στην προκειμένη περίπτωση το Εφετείο δέχεται ανελέγκτως τα εξής: Ο Κ.Ρ. γιος (των δύο πρώτων) και αδελφός (της τρίτης) των εναγόντων-αναιρεσιβλήτων, προσεληφθη από το νόμιμο εκπρόσωπο της πρώτης εναγομένης-αναιρεσείδουσας, ανώνυμης ξενοδοχειακής εταιρίας με την επωνυμία και τίτλο "Μ... ΑΕ - Ξενοδοχειακές - Τουριστικές Επιχειρήσεις" για να εργασθεί με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας ορισμένου χρόνου σε ξενοδοχείο της ως βοηθός κηπουρού. Μετά το πέρας της τουριστικής περιόδου του έτους 1988 κατά το μήνα Οκτώβριο του έτους αυτού με εντολή του δεύτερου εναγομένου - αναιρεσείδοντος, επιχειρηματία, ιδιοκτήτη και εκπρόσωπου της ως άνω εταιρίας παρέμεινε, όπως και το λοιπό εργαζόμενο στο ξενοδοχείο προσωπικό και μετά το κλείσιμο του ξενοδοχείου για την εντός αυτού εκτέλεση οικοδομικών εργασιών επισκευής και συντηρήσεως τούτου. Οι οικοδομικές εργασίες άρχισαν και προχώρησαν χωρίς την ύπαρξη επιβλέποντος ειδικού τεχνικού, με αυτεπιστασία και χρησιμοποιήθηκε προσωπικό άπειρο και χωρίς καμιά ειδίκευση σε αυτές, δεδομένου ότι ο εργαζόμενος εκεί, συγγενής των αναιρεσιβλήτων, που προσελήφθη με την ειδικότητα του κηπουρού και με αυτήν ήταν ασφαλισμένος στο ΙΚΑ, απασχολήθηκε ως βοηθός κτίστη σε οικοδομικές εργασίες για την εκτέλεση των οποίων ήταν άπειρος. Επί πλέον δε για την αποκομιδή των άχρηστων υλικών δεν υπήρχαν κοινά χειραμάξια των οικοδομικών εργασιών και χρησιμοποιήθηκαν εκείνα που υπήρχαν στο ξενοδοχείο για τη μεταφορά των αποσκευών, τα οποία χαρακτηρίζονται από τις υψηλές χειρολαβές τους, για

την τοποθέτηση καθ' ύψος των αποσκευών, με μικρό "γείσο" ως προεξέχουσα βάση τους. Με αυτές τις συνθήκες την 25.11.1988 (ώρα 11.30) ο παραπάνω εργαζόμενος, προκειμένου να μεταφέρει άχρηστα οικοδομικά υλικά από τον πρώτο όροφο του ξενοδοχείου στο ισόγειο με τη χρήση του χειράμαξου με μεταλλική χειρολαβή - ράχη ύψους 1,30 μ., τοποθέτησε αυτά στη μεταλλική προεξέχουσα βάση του και χρησιμοποίησε τον ανελκυστήρα του ξενοδοχείου για να κατέλθει στο ισόγειο, διότι δεν υπήρχε ειδική σκαλωσιά στη σκάλα του ξενοδοχείου, ώστε να αποφεύγεται η χρήση του ανελκυστήρα που προοριζόταν αποκλειστικά για τη μεταφορά προσώπων. Όταν ο εργαζόμενος εισήλθε στο θάλαμο του ανελκυστήρα με έμφορτο το χειράμαξο με τη ράχη απέναντι στην πόρτα εισόδου, έθεσε σε καθοδική κίνηση το θάλαμο, οπότε λόγω του όγκου και του βάρους των μεταφερομένων υλικών, η προεξέχουσα μεταλλική βάση του ακατάλληλου χειράμαξου μπήκε στο κάτω διάκενο της σιδερόπορτας του ανελκυστήρα με το δάπεδο του πρώτου ορόφου με αποτέλεσμα, κατά την προς τα κάτω κίνηση του θαλάμου η υψηλή ράχη του χειράμαξου να βρει στο λαιμό τον εργαζόμενο και να του προξενήσει θάνατο δια στραγγαλισμού, παρασύροντάς τον μέχρι της οροφής του θαλάμου.

Με τα περιστατικά αυτά το Εφετείο δέχθηκε ότι ο θάνατος οφείλεται στην αμελή συμπεριφορά του δεύτερου εναγομένου, συνισταμένη στο ότι αυτός, ενώ είχε την επίβλεψη και την εν γένει επιστασία του έργου της επισκευής του ξενοδοχείου, παρέλειψε να λάβει κατά την εκτέλεση των οικοδομικών εργασιών, τις οποίες ο ίδιος επισκεπτόταν και επέβλεπε, τα πρόσφορα μέτρα ασφαλείας και συγκεκριμένως: α) να εφοδιάσει τον άπειρο περί την εκτέλεση οικοδομικών εργασιών παθόντα με κατάλληλο για τις εργασίες αυτές χειράμαξο, β) να αποκλείσει κατά τη διάρκεια των εργασιών αυτών τη χρήση του ανελκυστήρα για τη μεταφορά των οικοδομικών υλικών, είτε με την ανάρτηση πινακίδων, είτε με τη διακοπή της ηλεκτροδοτήσεως του και γ) να κατασκευάσει διάδρομο στη σκάλα του ξενοδοχείου για την κυκλοφορία χειραμαξών καταλλήλων και ειδικών για οικοδομικές εργασίες. Για την αμελή δε αυτή συμπεριφορά του καταδικάστηκε με την 927/1993 απόφαση του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Λασιθίου. Μετά ταύτα το Εφετείο δέχθηκε την ένδικη αγωγή, περί χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης. Με την κρίση του αυτή δεν παραβίασε ευθέως ή εκ πλαγίου τις προαναφερόμενες ουσιαστικές διατάξεις και πρέπει οι τρίτος και έκτος

πρόσθετοι λόγοι αναιρέσεως εκ του άρθρου 559 παρ.1 και 19, με τους οποίους υποστηρίζονται τα αντίθετα, να απορριφθούν ως αβάσιμοι.

Επειδή από τα δικόγραφα της ένδικης αγωγής, της εφέσεως και των προτάσεων των αναιρεσιβλήτων στη δίκη ενώπιον του Εφετείου, τα οποία προσκομίζουν οι αναιρεσεύοντες (δεν προσκομίζουν τις προτάσεις ενώπιον του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου) προκύπτει, ότι για τη θεμελίωση της αμέλειας τούτων, η οποία αποτελεί τη βάση της κατ' αυτών ένδικης αγωγής των αναιρεσιβλήτων, οι τελευταίοι επικαλούνται τη μη απαγόρευση της χρήσης του ανελκυστήρος του ξενοδοχείου για τη μεταφορά οικοδομικών υλικών και τη μη σχετική ενημέρωση του θανόντος περί της απαγορεύσεως αυτής. Επομένως ο από το άρθρο 559 παρ.8 ΚΠολΔ πέμπτος πρόσθετος αναιρετικός λόγος, με τον οποίο υποστηρίζονται τα αντίθετα, είναι απορριπτός ως αβάσιμος.

Επειδή, κατά το άρθρο 562 παρ.2 ΚΠολΔ, λόγος αναιρέσεως που στηρίζεται σε ισχυρισμό ο οποίος δεν προτάθηκε νόμιμα στο δικαστήριο της ουσίας είναι απαράδεκτος. Από τις επικαλούμενες και προσκομιζόμενες προτάσεις των αναιρεσειόντων κατά την ενώπιον του Εφετείου συζήτηση δεν προκύπτει ότι στο δικαστήριο της ουσίας είχαν προβάλει τον ισχυρισμό περί συνυπαιτιότητας του παθόντος (κατά 95%), δεδομένου ότι σε αυτές αναφέρονται σε αποκλειστική τούτου υπαιτιότητα, ήτοι σε ισχυρισμό που συνιστά άρνηση της ένδικης αγωγής, περί χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης (ΑΚ 932), ο οποίος έχει ως προϋπόθεση την ύπαρξη πταίσματος. Επομένως ο τέταρτος πρόσθετος λόγος αναιρέσεως με τον οποίο οι αναιρεσεύοντες αιτιώνται ότι το δευτεροβάθμιο δικαστήριο παρέλειψε να ερευνήσει την προταθείσα περί συνυπαιτιότητας ένστασή τους και έτσι "άφησε αίτηση αδίκαστη", ήτοι αίτση που συνιστά την εκ του άρθρου 559 παρ. 8 ΚΠολΔ πλημμέλεια (και όχι την εκ του 559 παρ. 9 του ίδιου Κώδικα τοιαύτη), είναι απορριπτός προεχόντως ως απαράδεκτος.
(Απορρίπτει την αίτηση για αναίρεση της 40/1994 απόφασης ΕφΚρήτης).